

*Медвідь Аристарх Ігорович,
курсант навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Лапка Оксана Ярославівна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

КРИЗИ ТА КОНФЛІКТИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Процес міжнародної економічної інтеграції, що розглядається як складний організаційно-інституційний механізм взаємодії держав на засадах міжнародного поділу праці та скоординованої внутрішньої й зовнішньої політики, є однією з визначальних тенденцій розвитку сучасного світового господарства. У колі проблем, що перебувають у фокусі сучасної економічної науки, питання інтеграції національних економік у глобальний економічний простір посідає особливо важливе місце. Необхідність подальшого теоретичного та прикладного осмислення інтеграційних процесів зумовлена поглибленням інтернаціоналізації, посиленням глобалізаційних взаємозв'язків і появою нових форм економічної взаємозалежності держав [1].

Найбільш розвинутою та інституційно завершеною моделлю економічної інтеграції залишається Європейський Союз, який виступає потужним чинником прискорення економічного розвитку країн-учасниць, зростання їх ролі у міжнародній торгівлі та валютно-фінансових відносинах [1]. Водночас, попри досягнуті успіхи, інтеграційні об'єднання залишаються вразливими до впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, що проявляються у виникненні кризових явищ різної природи.

Сучасна світова економіка характеризується циклічним виникненням криз і конфліктів, які відображають загострення системних суперечностей та зіткнення економічних, політичних і соціальних інтересів. Після глобальної фінансової кризи 2008 року в академічному дискурсі посилився інтерес до теоретичних і практичних аспектів дезінтеграції. Кризові процеси в Європейському Союзі мають багатофакторний характер і проявилися у низці взаємопов'язаних криз, що загострилися після 2010 року [2; 3].

В умовах повномасштабної війни особливої актуальності набуває аналіз кризостійкості інтеграційних механізмів у контексті євроінтеграційних прагнень України. Це вимагає глибокого осмислення теоретичних засад функціонування інтеграційних об'єднань та визначення оптимальних антикризових стратегій розвитку реального сектору економіки в умовах переходу до сталого розвитку, перерваного глобальними фінансово-економічними потрясіннями [1].

Під впливом криз і конфліктів у процесі економічної інтеграції слід розуміти сукупність негативних або трансформаційних ефектів, що виникають унаслідок кризових подій і впливають на структурні, функціональні та

динамічні параметри інтеграційних об'єднань. Такі ефекти можуть проявлятися у порушенні міждержавної торгівлі, зниженні інвестиційної активності, блокуванні логістичних маршрутів, а також у зменшенні рівня політичної довіри між державами-учасницями [3, с. 14]. Залежно від масштабу, глибини та тривалості кризи її вплив може мати дезінтеграційний характер або, навпаки, виступати каталізатором адаптаційних процесів, стимулюючи інституційне оновлення та посилення інтеграційної згуртованості [4, с. 24].

Забезпечення міжнародної економічної безпеки в умовах кризових трансформацій потребує комплексних і скоординованих дій з боку світової спільноти. У цьому контексті ключову роль відіграють міжнародні організації, зокрема Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Світова організація торгівлі, які сприяють підтримці фінансової стабільності, реалізації структурних реформ і реагуванню на виклики глобалізації [2]. Колективне антикризове реагування, розробка превентивних інструментів та ефективних механізмів економічного відновлення є необхідною умовою стабільності світової економіки. Особливу складність для ЄС становить одночасне існування кількох взаємопов'язаних криз, частина з яких має латентний характер.

До основних причин сучасної світової економічної кризи належать недостатня ефективність регулювання фінансового сектору, трансформація кредиту в елемент спекулятивної економіки, відрив фінансової сфери від реального сектору, масштабне інвестування у фінансові активи країн — накопичувачів валютних резервів, а також домінуюче положення долара США у світовій валютно-фінансовій системі [1]. Однією з ключових структурних причин кризових явищ є також розбіжність між прагненнями транснаціональних корпорацій до максимізації прибутку та реальними можливостями виробничого сектору, що стимулює формування фінансових «бульбашок» на основі короткострокових спекулятивних операцій.

Наслідками глобальних криз стають знецінення значної частини фінансового капіталу, трансформація світової валютної системи та поступова втрата долларом статусу єдиної домінуючої резервної валюти. Завершення кризових циклів пов'язується зі структурною перебудовою світової економіки на основі нового технологічного укладу та відновленням балансу між фінансовим і реальним секторами [1].

Циклічні коливання сучасної світової економіки зумовлені сукупністю взаємопов'язаних чинників, серед яких — перевиробництво фіктивного капіталу, ослаблення державного регулювання фінансових ринків, тривале використання наднизьких відсоткових ставок, демографічні зміни, трансформація світових трудових ресурсів, природні й техногенні катастрофи, а також погіршення якісних і кількісних характеристик природних ресурсів. В Україні економічна криза на макро-, мезо- та мікрорівнях зумовлена поєднанням ендегенних і екзогенних, об'єктивних і суб'єктивних чинників, що призвели до порушення відтворювальних процесів, загострення макроекономічних диспропорцій і поглиблення суперечностей між виробництвом і споживанням.

Отже, кризи та конфлікти в умовах економічної інтеграції є системним явищем сучасного світового господарства. Вони не лише становлять загрозу стабільності інтеграційних об'єднань, а й водночас можуть слугувати імпульсом для інституційного оновлення та формування більш стійких моделей економічного розвитку. Для України, з огляду на євроінтеграційний курс і виклики воєнного часу, осмислення природи криз і механізмів їх подолання є необхідною передумовою ефективної інтеграції у європейський та глобальний економічний простір.

Список використаних джерел

1. Матюшенко І.Ю., Беренда С.В., Резніков В.В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. Харків, 2015. 273 с.
2. Сіденко В.Р. Кризові процеси у розвитку інтеграції в ЄС: витоки та перспективи. Творчі дискусії з системних проблем суспільного розвитку. 2017. С. 7 – 30.
3. Börzel T. A. European integration and the war in Ukraine: Just another crisis? *Journal of Common Market Studies*. 2023. Vol. 61. № S1. P.14–30.
4. Wajner D. F. Populism in power and regional (dis-)integration: Charting paths of populist regionalism in Europe and Latin America. *Journal of European Integration*. 2025. Vol. 47. № 2. P. 1–24.

*Назарчук Надія Дмитрівна,
курсант навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Європейська інтеграція України є складним і багатовимірним процесом, що охоплює правові, політичні, економічні та соціокультурні трансформації. Водночас її успішність значною мірою залежить від ефективної державної комунікації, здатної забезпечити суспільну підтримку стратегічного курсу, сформувати довіру до державних інституцій та сприяти усвідомленню громадянами змісту й наслідків інтеграційних змін [3, с. 11–14]. У цьому сенсі комунікація виступає не допоміжним елементом, а самостійним інструментом публічної політики.